YT, dos. Antti Kasvio: Innovaatiopolitiikka vuoden 2016 budjetissa

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan kuuleminen 23.10. 2015

Antti Kasvio, YT., dos.
anttijkasvio@gmail.com

Lähtökohdat

- Uuden hallituksen 1. budjettiesityksen strateginen merkitys
  - linjaukset vaikuttavat oleellisesti koko hallituskauden tuloksiin
  - tulevaisuusvaliokunnan rooliin kuuluu tarkastella esitystä myös pidemmän ajan perspektiivissä
- Keskityn innovaatiopolitiikan asemaan esityksessä
  - miten otettu huomioon tähänastisen politiikan ongelmat & sen korjaustarpeet
- Keskustelu koskenut toistaiseksi lähinnä t&k-menojen leikkauksia
  - kärkihankkeiden merkitystä niiden kompensoijina
  - ei osu ongelman varsinaiseen ytimeen
  - innovaatiopolitiikalla avainrooli pyrittäessä uuteen kasvuun

Suomen nykyinen innovaatio-politiikka

- Perustat 1980-luvulla
  - Tekesin toiminnan käynnistäminen
  - sähkö&elektroniikkateollisuus vahvaan kasvuun
- Kansallisen innovaatiojärjestelmän idea käyttöön 1990-luvun alussa
  - konsensus tietoperustaisen kasvustrategian noudat-tamisesta myös taantuman aikana
- Tulokset yli odotusten
  - Nokia-klusterin huikea kasvu
  - Suomi uuden talouden edelläkävijämaaksi
  - t&k-menot >3% bkt:sta, hitec osuus viennistä >20%
- Keskustelu globalisaation uudesta aallosta
  - korkean arvonlisäyksen toiminnat tulevan vaurauden perustana

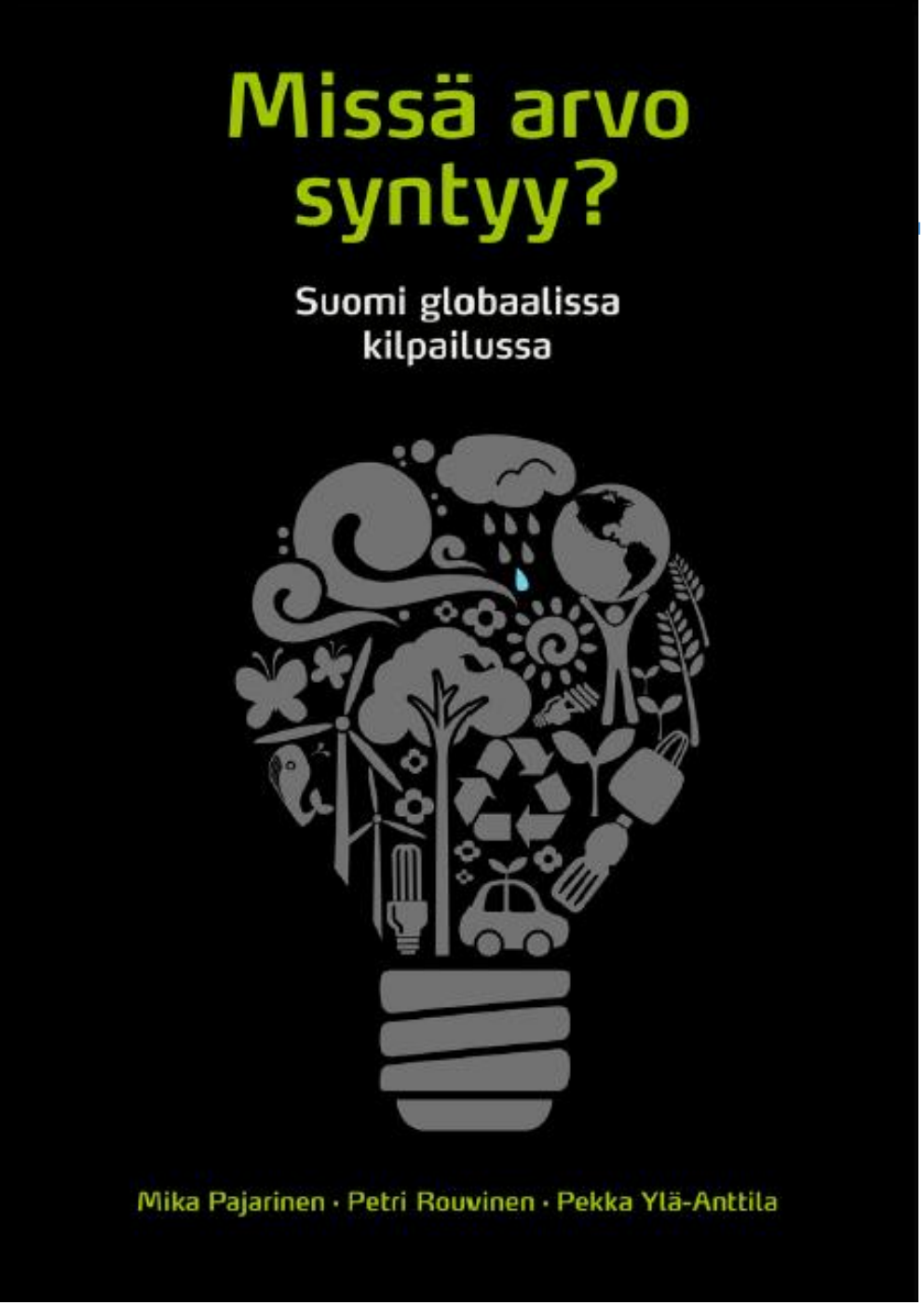

Mikä on suomalaisten rooli globaalisti hajautuneissa arvoketjuissa? Missä arvo syntyy, mihin vauraus jää?

Matkapuhelimissa kiinalaisen kokoonpanon osuus arvonlisäyksestä on pari prosenttia; loppu jää kehittyneisiin maihin korvauksena kehittämisestä, tuotemerkeistä ja liikkeenjohdosta.

Tuottavuuskasvun kolmannessa aallossa ihmiset siirtyvät joustavasti työtehtävästä toiseen organisaatioiden sisällä ja niiden välillä. Tarvitaan liikkuvuutta ja samalla turvaa epävarmuuden varalle.

Suomen menestys nojaa yritystemme kykyyn erikoistua korkean arvonlisäyksen toimintoihin eli uusien tuotteiden ja palvelujen kehittämiseen, logististen prosessien hallintaan ja omien tuotteiden nauttiman arvostuksen kasvattamiseen.

Rahkeiden riittämättömyys

- Osaamispohjamme ei noussut todellisen maailmanluokan kilpailun edellyttämälle tasolle
- Kriisistä varoitettiin jo 2008

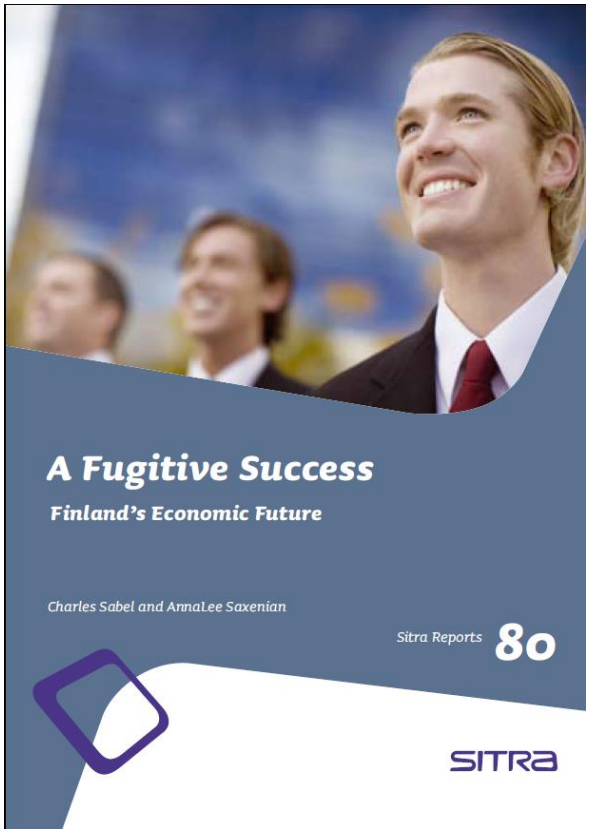

"Finland can continue to invest in the national innovation system as currently configured. This will insure that the crisis now facing the forest products industry will shortly spread to the telecommunications and ICT sectors as well….

Finland's national system of innovation … is in crisis. The task for scholars, policymakers, and companies, is to develop institutions that encourage adaptation and learning instead of inertia and entrapment…. One crucial step is to go beyond the current flurry of program creation and take the lead in exploring what a post-national system of innovation could be".

Sitra 2008

Kuplan puhkeaminen

- Totuus paljastui uuden puhelin- ja käyttöjärjestelmäsukupolven tullessa markkinoille
  - Nokian puhelinbisneksen ydintoiminnot USA:han
- Seurauksia
  - viennin kasvu pysähtynyt, talous stagnaatiotilaan
  - viennin teknologinen taso pudonnut jyrkästi

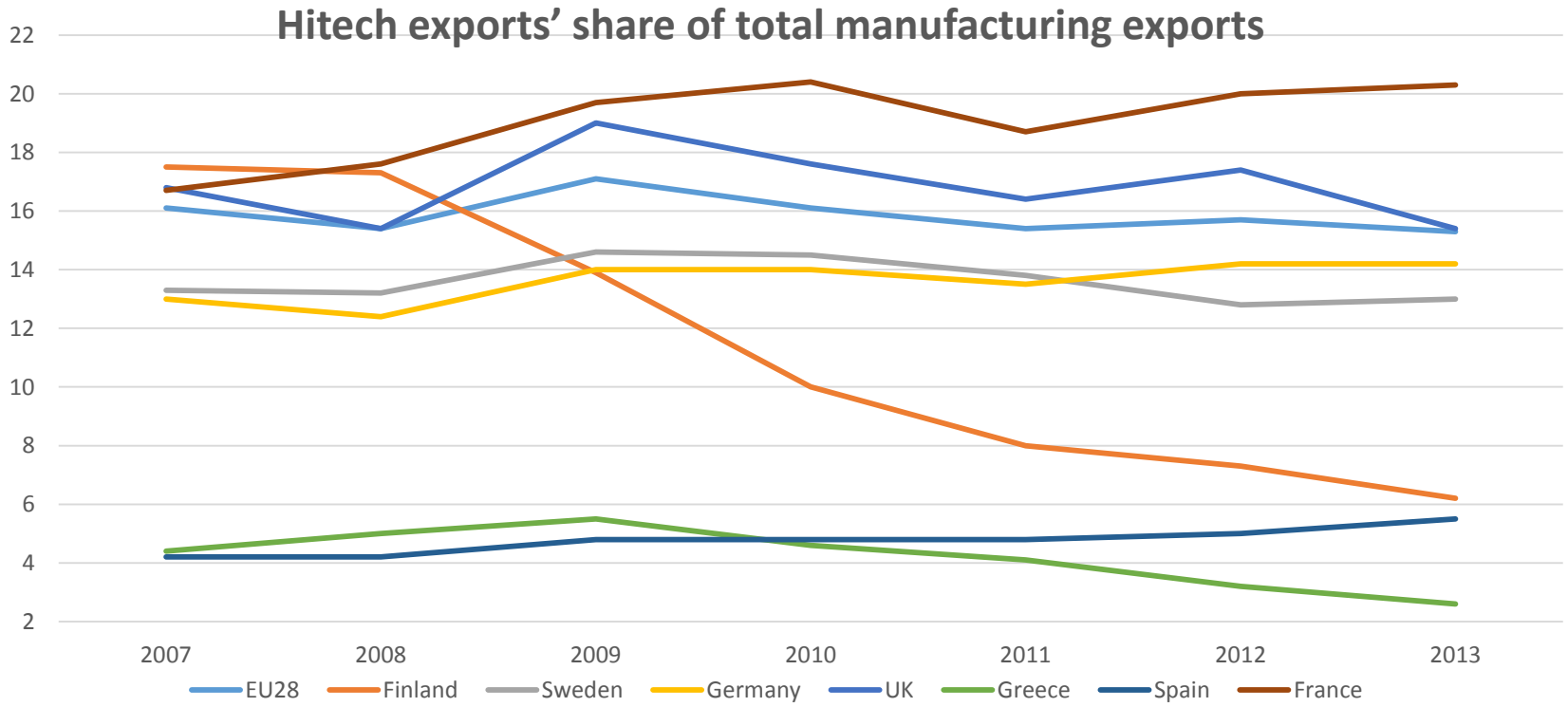

Mitä seuraavaksi?

- Epäonnistumisellemme ei löydy vertailukohtaa muista teollisuusmaista
  - raha ei ratkaise toimintatavan ongelmia
- Nykyinen asemamme kv työnjaossa ei tarjoa edellytyksiä saavutetun elintason ylläpitämiseen
  - olemme vasta sopeutumisprosessin alussa
- Analysoitava virheet ja tehtävä johtopäätökset
- Jotakin voidaan sanoa jo nyt
  - tiedeinstituutioiden kansainvälisyyttä lisättävä merkittävästi
  - kiinteämmin osaksi eurooppalaista tutkimusjärjestelmää
  - valtiokeskeisyydestä yrittäjämäisyyteen
  - perustason innovatiivisuuden arvon tunnustaminen

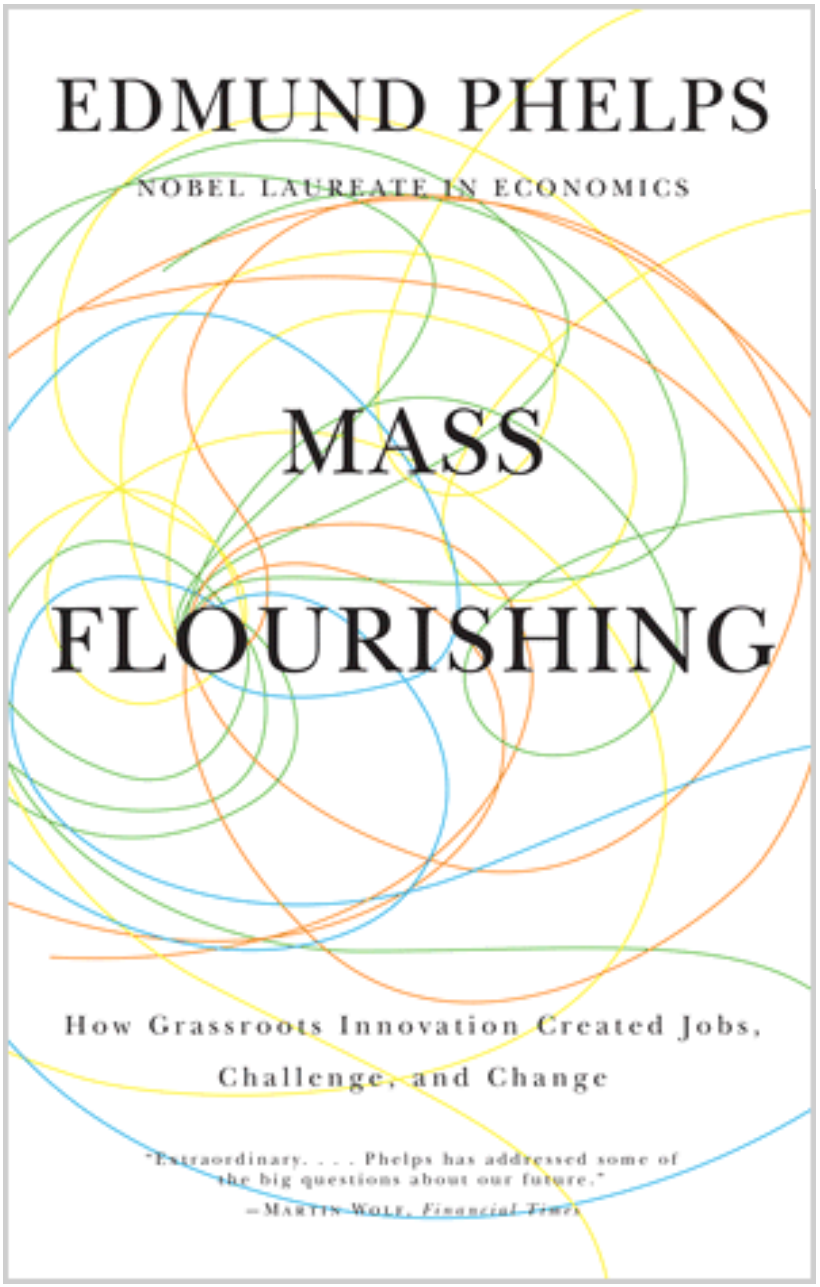

"Hyvää elämää tavoittelevilla ihmisillä tulisi olla oikeus työskennellä vapaasti modernissa taloudessa sen sijaan että heidät olisi kahlehdittu perinteiseen järjestykseen ilman mahdollisuutta muutokseen, haasteiden kohtaamiseen, omaperäisyyteen ja uuden keksimiseen.

Voi tuntua paradoksaaliselta, että jokin kansakunta olisi valmis tai jopa halukas etenemään talouteen, jonka tulevaisuus on epävarma ja tuntematon, jossa suuretkin epäonnistumiset ja heilahtelut ovat täysin mahdollisia ja jossa ihmiset voivat kokea ajautuneensa tuuliajolle tai pelon valtaan.

Kuitenkin tyydytyksen saaminen uusista oivalluksista, uuden haasteen kohtaamisen synnyttämä jännitys, kokemus oman tien löytämisestä ja prosessin myötä kasvamisen synnyttämä tyydytys – sanalla sanoen hyvä elämä – edellyttävät juuri tätä".

Mikä on muutospyrkimysten sisältö?

- Globaalikehityksen megatrendit huomioon
  - ihmiskunnan laajenevien taloudellisten toimintojen ja niiden luonnollisten perustojen välisen ristiriidan nopea syveneminen
  - epäoikeudenmukaisuuden kokemukset & niiden synnyttämät turvallisuusongelmat
- Suomen pyrittävä eturintamaan uuden kestävän sivilisaation rakentamisessa
  - lähtökohtamme eivät ole huonot
  - toimintaan lähdettävä täysillä
  - innovaatiotoiminta palvelemaan muutospyrkimyksiä
- Perusta suomalaisten yritysten menestymiselle
  - globaalisti soveltamiskelpoisia kestäviä ratkaisuja

Innovaatiopolitiikka hallitusohjelmassa & TMAE:ssa

- Hallitusohjelmassa oikeannimisiä tavoitteita
  - kotikutoisesti, ei riittävällä volyymilla
  - innovaatiopolitiikka sivuroolissa leikkauksia lukuunottamatta
  - onko hallituksessa innovaatiopolitiikan uudistamisen missiokseen ottanutta ministeriä?
  - taka-askelia globaalissa vastuunkannossa
- Budjetti ei lupaa innovaatiopolitiikan kokonaisarviota
  - uudistuksia jatketaan, mutta *business as usual* –otteella
  - aivovuodon vauhdittuessa voi tulla kiire
  - TMAE:n talouskehitysarviot todennäköisesti liian optimistisia sekä kv suhdanteiden että Suomen osalta

Ehdotuksia Tuvk:n lausuntoon

- Muistutus riittävän vahvojen korjausliikkeiden käynnistämisen kiireellisyydestä
  - pidemmän ajan kehitystarpeet paremmin huomioon strategisissa prioriteeteissa
- Innovaatiopolitiikan kokonaisvaltainen uudelleen-arviointi
  - Valtioneuvoston kanslian tehtäväksi
  - pohjaksi t&k-rahoituksen pitkäjänteiselle kehittämi-selle
- Lisääntyvän kansainvälisyyden vaatimukset pa-remmin huomioon
  - innovaatiopolitiikassa
  - elinkeinopolitiikassa
  - osallistumisessamme globaalien kehitysongelmien ratkomiseen

kiitos!